

BREXIT, MEER VRAGEN DAN ANTWOORDEN

Eind maart dienden de Britten hun aanvraag in om uit de Europese Unie te treden. Wat is zeker? Zeker is dat ook na de brexit de London Eye zal blijven draaien. Voor de landbouw resten meer vragen dan antwoorden. – Jacques Van Ouytrive

Scheiden blijkt moeilijker te zijn dan toetreden, zo beseffen de Britten stilaan, al zal Turkije er vandaag wellicht anders over denken. Ook bij de Britten verliep de toetreding tot de EU niet van een leien dakje. Frankrijk stelde herhaaldelijk zijn veto. Toetreding tot de EU kan jaren aanslepen. Uittreding moet volgens het Grondwettelijk Verdrag binnen de twee jaar na de officiële aanvraag afgerond zijn. Er is dan ook werk aan de winkel. Wat wordt het toekomstige statuut van de Britten die in Europa werken en van EU-burgers die in het Verenigd Koninkrijk (VK) actief zijn? Wat met de grens tussen Noord-Ierland, deel van het Verenigd Koninkrijk, en Ierland? Ongeveer alle melk die in Noord-Ierland wordt geproduceerd, wordt door Ierse melkerijen opgehaald en verwerkt. Wat na de brexit? Zal aan de grensovergang heffing moeten worden betaald? Wat met de berg Gibralt-

ar? Zal het vrij verkeer van goederen tussen het VK en de EU ook daar ophouden te bestaan? En met de Europese Agentschappen – en hun personeel – die in Londen gevestigd zijn?

.....
De EU telt 27 overblijvende lidstaten die elk hun belangen willen veiligstellen.

Vandaag zijn er meer vragen dan antwoorden. Noteer hierbij dat het Verenigd Koninkrijk zelf geen gesloten blok is, evenmin als de EU. De EU telt 27 overblijvende lidstaten die elk hun belangen willen veiligstellen. Nochtans is afgesproken om met één stem te onderhandelen. Ook het Verenigd Koninkrijk is verdeeld.

Er zijn Engeland, Wales en Schotland. Zij worden samen Groot-Brittannië genoemd, naar het gemeenschappelijk eiland waarop zij gelegen zijn. Voeg daar het woelige Noord-Ierland aan toe en je hebt het Verenigd Koninkrijk. Zo sterk verenigd is dat nu ook weer niet, zoals is gebleken bij het brexit-referendum. De mate van zelfstandigheid en zelfbestuur van de deelstaten is trouwens voor elkeen verschillend en voor Engeland met Londen zelfs het kleinst. Tegelijk is ook gezegd dat inwoners van Noord-Ierland beter geen Britten worden genoemd maar Ieren. Zij wonen op het Ierse eiland.

Communautaire preferentie

Met de brexit houdt voor de Britten de 'communautaire preferentie' op te bestaan. Dit is een van de drie principes van het oorspronkelijke gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Dat principe is

weliswaar reeds sterk verwaterd maar laat sterke sporen na omdat het samenhangt met de vrije Europese interne markt. Trouwens, met het hele GLB zullen de Britten niets meer te maken hebben. Zij starten met een schone lei, ook wat hun landbouwbeleid betreft. Communautaire preferentie voorzagt dat de EU-lidstaten bij een tekort de 'preferentie' of voorkeur moeten geven aan landbouw- en voedingsproducten uit de andere lidstaten boven producten van buiten de Europese Unie. Het GLB bouwde trouwens een muur van variabele invoerheffingen rondom de EU zodat lidstaten automatisch voor Europese producten kozen, en ze dus de communautaire preferentie zouden naleven. Variabele heffingen zijn in tegenstelling tot douanerechten geen procenten (%) maar tarieven. Zij variëren met de wereldmarktprijzen en zijn hoger bij lage en lager bij hogere wereldmarktprijzen. Een betere bescherming kon de Europese landbouwsector zich niet dromen! Die muur is inmiddels op bevel van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en met de vele handelsakkoorden door de EU ook zelf grotendeels gesloopt. Dat belet niet dat 'communautaire preferentie' in de genen van EU-lidstaten geslopen is. Ook vandaag nog zijn lidstaten zeer sterk op elkaar aangewezen voor de bevoorrading van hun voedsel. Dat belet niet dat de EU ook de grootste invoerder van landbouw- en voedingsproducten geworden is, voornamelijk van producten die in de EU niet of weinig worden geteeld. Er hebben zich tussen de EU-lidstaten sterke en betrouwbare handelsrelaties ontwikkeld. Ook nieuwe lidstaten sluiten zich hierbij aan en genieten van de interne markt. Bovendien scheppen Europese voedselveiligheidsnormen en kwaliteitsstandaarden en hun controles vertrouwen. Vertrouwen is belangrijk wanneer het op voeding aankomt. Zo zijn Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk onze belangrijkste handelspartners geworden wat Belgische voedingsproducten betreft.

Veel platteland, weinig landbouw

De Britten hebben altijd moeite gehad met die 'communautaire preferentie'. Het is blijven knagen! Het Verenigd Koninkrijk is zelf geen landbouwland. Er is wel veel platteland maar weinig landbouw. Dat is historisch te verklaren. De zelfvoorzieningsgraad voor voedsel bedraagt amper een goede 60%. Het is de jongste jaren gedaald als gevolg van de BSE- en MKZ-

crisis en de sterke concurrentie met het Europese vasteland. Britten waren gewend om hun voedsel goedkoop in te voeren uit de bevriende landen van het Gemenebest van Naties (*Commonwealth of Nations*), voorheen gekend als het Britse Gemenebest. Dat zijn 52 onafhankelijke staten die op een enkele uitzondering na alle een kolonie of een mandaatgebied van de Britten zijn geweest. Sommigen zoals Australië en Canada hebben nog steeds de Britse koningin als staatshoofd. We kunnen ons dat vandaag maar moeilijk voorstellen. Dat Gemenebest, met dichtbevolkte landen zoals Indië, telt bijna een derde van de wereldbevolking!

Na WO II waren de Britten voorstander van een verenigd Europa, zonder er echter zelf aan mee te doen. De Britten dachten de Europese Unie met zijn

aan verbonden zoals ... 'de communautaire preferentie'.

Bevrijd van Europa. En nu?

Met de toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot de EU in 1973 – samen met Ierland en Denemarken – moest het voedsel bij voorkeur worden betrokken van het Europese vasteland en niet langer van de bevriende gemenebestlanden. Gedaan met de goedkope (gezouten) boter uit Nieuw-Zeeland of goedkope suiker van suikerriet uit Zuid-Afrika, Mauritius of Oeganda. Voor Ierland was de toetreding een gelegenheid om onder het juk van de Britten vandaan te komen, wat de Ieren ook gelukt is. Zij leerden dat de wereld meer dan Londen of uitwijken naar de VS is. Als gevolg van de toetreding tot de EU en de 'communautaire preferentie' zijn de voedselprijzen in het

Biologische melk onder de merknaam Duchy Originals door prins Charles in het leven geroepen. Britten zijn meester in de productie van verse melk. Voor kazen zijn ze op het buitenland aangewezen. Na Italië is het VK 's werelds grootste invoerder van kazen. Het VK is voor 81% zelfvoorzienend voor zuivelproducten. Amper 1% wordt van buiten de EU ingevoerd. Met de brexit zijn er opportuniteiten voor producenten buiten de EU. Die moeten dan niet meer aan Europese invoerquota of heffingen voldoen maar aan de Britse spelregels.

eenheidsmarkt zelf niet nodig te hebben voor hun economische heropbouw. De landen van het Gemenebest zouden het Britse economische wiel wel aanzwengelen. Zij hadden wel belang bij een verenigd Europa op het vasteland zodat zij niet nogmaals een oorlogsbrand zouden moeten blussen. Omdat het Verenigd Koninkrijk de slagkracht van zijn Gemenebest had overschat, vroeg het uiteindelijk toch om te mogen meegenieten van de Europese welvaart. Daar waren regels

Verenigd Koninkrijk sterk gestegen. Dat heeft de Britse huisvrouw Europa nooit vergeven. Britse boeren profiteerden van de hoge Europese graanprijzen en ploegden waar mogelijk massaal schapenweiden om. Brussel dreigde bovendien nog eens btw op voedsel te verplichten, wat het voedsel nog duurder zou maken. Britten heffen geen btw op voedsel. Voedsel mag je volgens hen niet belasten. Het is immers noodzakelijk. Met de brexit zullen ze bevrijd zijn van Europa, het GLB

en de traditie van 'communautaire preferentie'. Zullen zij voor hun voedselvoorziening hun oude handelsrelaties opnieuw opzoeken? Of gaan ze zoals de Russen met hun boycot ervan profiteren om Europese producten te weren en hun zelfvoorzieningsgraad te verhogen? De oude handelsrelaties van het Gemeenbest hebben inmiddels hun landbouwproductie en hun handelsroutes noodgedwongen gedifferentieerd en verlegd. Zij maken nu, gelet op hun ligging, nuttig gebruik van de toenemende vraag naar voedsel in de opkomende Aziatische landen. Zij zullen te gepasten tijde de brexit beoordelen, maar velen voelen zich niet (meer) schatplichtig aan de Britten. Tenzij ze via het Verenigd Koninkrijk gemakkelijk(er) toegang zouden kunnen krijgen tot de EU, zo wordt gezegd. Het merendeel van het schapen- en hertenvlees uit Nieuw-Zeeland dat voor Frankrijk en andere landen op het Europese vasteland is bestemd, wordt immers via het VK in de EU ingevoerd. Wat na de brexit? Sommigen zeggen dat de havens in het VK niet uitgerust zijn om grote graanschepen van over de oceaan te ontvangen. De Britten hebben zich gespecialiseerd in zomergerst voor productie van hun whisky (opgelet zonder 'e' zo niet is het een Iers of Amerikaans product). Tarwe moet grotendeels worden ingevoerd van het Europese vasteland. Dat kan met de trein via de tunnel of met kleinere schepen over het Kanaal. Voor goedkope invoer van buiten de EU worden grote panamaxboten gebruikt. Zij vervoeren 40.000 ton per schip. Dat zijn meer dan 1000 volle vrachtwagens. Britten zullen met de brexit dan ook vaststellen dat de wereld sterk veranderd is.

Verschillen per product

Hoe dan ook zullen de Britten ook na de brexit blijven eten. Dat voedsel moet ergens vandaan komen. Zullen ze de Europese kwaliteit overboord gooien? Het kind met het badwater weggooien? De EU-lidstaten hopen van niet, zij verliezen niet graag hun afzetmarkt. En de kanaaltunnel maakte het net zo gemakkelijk om goederen te verhandelen. Britten hebben bovendien de markt van het vasteland nodig voor hun industriële goederen, financiële diensten en whisky. De export van EU-voedingsmiddelen naar het VK bedraagt jaarlijks 45 miljard euro. Dat is, afhankelijk van het product, 70 tot 99% van de totale invoer van agrovoedingsmiddelen. De brexit biedt dus voor de EU geen opportuniteiten. Het kan enkel

© JACQUES VAN OUDRYVE

Met de Angus hebben de Britten een wereldrundveeras in huis. Maar zelf doen ze er weinig mee. Komt daar verandering in wanneer de Europese concurrentie met de brexit gaat liggen?

slechter gaan. Zes EU-lidstaten nemen het merendeel van deze handel voor hun rekening, met name Ierland, Duitsland, Frankrijk, Spanje, België en Nederland, voornamelijk ook als een 'hub'. Sectoren die het zwaarst door een brexit kunnen getroffen worden, zijn groenten en fruit, rundvlees, zuivelproducten en wijn. Het minst zwaar getroffen zijn granen, plantaardige olie, met uitzondering van olijfolie en eieren, echter afhankelijk van de uiteindelijke uitkomst van de onderhandelingen. Er zijn al veel studies gemaakt over de gevolgen van de brexit op sectoren. De uitkomst loopt sterk uiteen van sector tot sector. Bovendien is niet bekend hoe de Britten zullen omgaan met de EU-wetgeving inzake voedselveiligheid, product- en productienormen zoals nitraatrichtlijn en dierenwelzijn. Zullen zij die grotendeels overnemen of zullen ze hun eigen, minder strenge normen opstellen? Inzake ggo's is bekend dat de

Britten niet zullen nalaten zo spoedig mogelijk de Amerikaanse toer op te gaan. Soepelere wetgeving inzake ggo's of snelle goedkeuring van definitives van nieuwe veredelings technieken (*gene editing*) op zich kunnen al voor de concurrentiepositie van landbouw- en voedingsproducten vanuit het Europese vasteland zware gevolgen hebben. Wat met de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, hormonen voor de vleesproductie, erkenning van Europese labels? De Britten zijn de belangrijke producenten van *free range*-eieren (vrij-uitloopeieren), ook van biologische landbouw. Er zullen politieke keuzes worden gemaakt. Welke nieuwe vrijhandelsakkoorden zal het Verenigd Koninkrijk sluiten? Over de nieuwe relatie tussen het VK en de EU zal pas in het najaar gesproken worden, want ook daar ligt (nog) plan op tafel. ■

MEER HIEROVER LEZEN?

- 'Het gekroonde eiland. Het Verenigd Koninkrijk & de brexit.' – Ivan Ollevier, VRT-journalist, Uitgeverij Houtekiet
- 'Rapport van de Belgische Brexit High Level Group. – *Towards a Belgian Economic Brexit Strategy*, FOD Economie
- 'Preliminary report on the impacts of the United Kingdom's withdrawal from the European Union' – Copa-Cogeca